

Participatie op school in Spanje

Op de Els Pinetons basisschool wordt de participatie van de kinderen, de gezinnen en de leerkrachten beschouwd als de sleutel tot het vormen en ontwikkelen van het pedagogische project. Het onderliggende idee is dat het beheer en de organisatie van alle domeinen van het leven op school een horizontale structuur moet hebben, waarin alle spelers deelnemen en zo een sleutelrol spelen in de opvoeding van de kinderen.

DOOR: CARLES GRÀCIA MARTÍNEZ – We zijn ervan overtuigd dat participatie een basisrecht is van de hele schoolgemeenschap. Vanuit dit uitgangspunt willen we ieders actieve deelname aan het pedagogische project verzekeren. Deze participatie leidt tot gedeelde verantwoordelijkheden onder de kinderen en volwassenen van de school. Voor ons betekent participatie actief deelnemen, samenwerken met anderen, en groepen vormen met mensen die dezelfde doelstellingen nastreven. De kinderen, ouders en leerkrachten van de *Els Pinetons* gemeenschapsschool gaan deze uitdaging aan. Laten we bekijken hoe het er bij hen in de praktijk aan toe gaat.

Kinderen:

Vanuit het idee dat een kind een mens is die zich ontwikkelt en groeit, wordt participatie gezien als een levenslang leerproces. De kinderen in onze school participeren aan het leven in de schoolgemeenschap, door samen te leven met hun leeftijdgenoten en met volwassenen, door gevoelens, gedachten en ideeën te uiten, te spelen, enzovoort. De methodes die we hanteren zijn gebaseerd op een model van concre-

te pedagogische praktijk waarin kinderen worden gerespecteerd, beluisterd en gewaardeerd. Concreet voorzien we in een omgeving waarin de activiteiten en initiatieven van kinderen worden begeleid en gestimuleerd en bevorderen we situaties waarin leren wordt gedeeld en er ruimte wordt gecreëerd voor verschillende waarden en perspectieven. Er zijn verschillende participatieve organisaties voor kinderen, zowel in voorschoolse voorzieningen als in de basisschool. Sommige hiervan ontstaan spontaan, andere zijn al geformaliseerd. Zo is er bijvoorbeeld de Kinderraad, een organisatie waar ruimte is voor discussie, met het mandaat om voorstellen te doen en beslissingen te nemen, met een directe toegang tot de schoolraad.

Gezinnen:

Het idee van participatie door ouders in het pedagogische project vloeit voort uit hun natuurlijke verantwoordelijkheid als moeders en vaders, en biedt hen de kans om actief te participeren in de opvoeding van hun kinderen en van henzelf.

Leerkrachten:

Leerkrachten nemen deel aan het project door hun betrokkenheid te tonen, hierbij gedreven door zowel professionele als persoonlijke verantwoordelijkheid. Ze nemen de uitdaging aan om de kwaliteit van het pedagogische aanbod te verbeteren. Hun verschillende voorstellen, ideeën en initiatieven dienen ertoe het project als geheel te verrijken en te verbeteren.

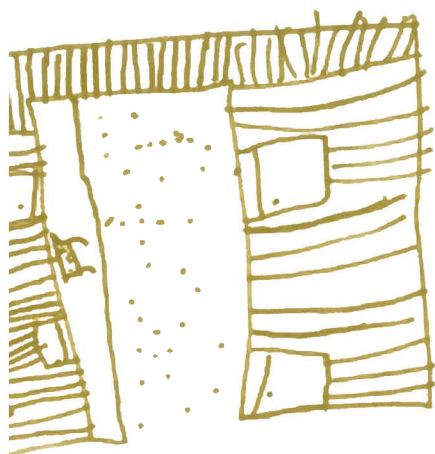
Het doel van ons project is de participatie te versterken en diversiteit te stimuleren, als een manier om 'een school vorm te geven', wat ons helpt deel te nemen aan een democratische maatschappij. We geloven dat democratische waarden niet spontaan ontstaan, maar integendeel moeten worden verkend en besproken, zelfs in de voorschoolse context. Bewustmaking van een visie op een democratische cultuur is een van de waardevolste eigenschappen van de identiteit van gemeenschapsonderwijs. Zeker nu, in tijden van crisis, wint dit soort sociale en maatschappelijke dimensies nog meer aan belang. In ons specifieke geval geloven we dat participatie op school nodig is om het gebruik van pedagogische modellen te stimuleren die ons in staat stellen te reflecteren over het schoolleven.

Wat heb je hiervoor nodig? Voorwaarden zijn:

- middelen en momenten vinden die participatie toelaten;
- activiteiten voorstellen die participatie stimuleren op alle domeinen;
- ernaar streven dat iedereen een actieve rol kan spelen in het project en zich deel kan voelen van de school;
- op een gepaste manier alle betrokkenen informeren (kinderen, gezinnen en leerkrachten).

Dit soort cultuur, met een focus op democratische participatie van alle betrokkenen in zowel de voorschoolse voorzieningen als de basisscholen, veronderstelt een gedeeld kijken naar, en beleven en begrijpen van opvoedkundige thema's en tidskaders.

Participatie van de families

Het gezin is, naast de school, ongetwijfeld de belangrijkste speler in de opvoeding van kinderen. Het gezin moet – in een snel veranderende maatschappij – samen met de leerkrachten de mogelijkheid en de flexibiliteit hebben om zich aan te passen aan nieuwe situaties. De school en het pedagogische project bieden aan de gezinnen en de leerkrachten de kans om in gedeelde verantwoordelijkheid samen te werken aan de flexibele opvoeding van de kinderen. In onze school konden ouders al gebruik maken van de meer traditionele participatiekanalen. Daarnaast hebben we ook gebruik gemaakt van de wettelijke en formele structuren die beschreven worden, om netwerken van communicatie en uitwisseling te ontwikkelen die meer open en flexibel zijn.

AMPA, een 'Moeder en Vader Vereniging':

In deze vereniging organiseren de vertegenwoordigers van de ouders zich in comités om verschillende activiteiten te ontplooiën. Ze vormen het platform voor discussiemomenten waarin meningen worden uitgewisseld over belangrijke schoolthema's. Samen met het team van leerkrachten evalueert de groep ook schoolprojecten en volgt ze hun uitvoering en ontwikkeling op. De Vereniging heeft een direct vertegenwoordiger in de schoolraad.

Gezinsraad:

Elke groep kinderen heeft een vertegenwoordiger van de gezinnen die deelneemt aan de raad. Deze komt maandelijks samen om thema's te bespreken die verband houden met de opvoeding van de kinderen en de bredere gemeenschap. De voorstellen van de gezinsraad worden, op verzoek, doorgespeeld aan de Schoolraad.

Schoolraad:

De schoolraad is het belangrijkste interne beheersorgaan van de school. De verkozen vertegenwoordigers van de gezinnen nemen deel aan de besluitvorming en leveren zo hun bijdrage aan de school. De schoolraad is een open orgaan, waarin de leden van de gezinsraad en de kinderraad hun specifieke bijdrages en voorstellen kwijt kunnen.

Werkgroepen of Comités:

De werkgroepen of comités vormen de basis voor uitvoering van taken in kleinere groepen. Doorheen het schooljaar vormen verschillende groepen zich spontaan en de gezinnen tonen zich bereid eraan deel te nemen en de groepen te beheren.

Gezinnen en leerkrachten plannen samen projecten en gaan nieuwe uitdagingen aan, met wederzijdse hulp en in gedeelde verantwoordelijkheid en bouwen dag na dag meer vertrouwen op.

Vanuit de ambitie om dit vertrouwen te bewaren, stellen we voor om:

- transparante communicatie- en informatiesystemen uit te bouwen tussen de school en de gezinnen, via alle mogelijke kanalen;
- de gezinnen te betrekken bij het pedagogische project van de school;
- de bijdrages van de gezinnen te begeleiden en positief te waarderen.

Om in onze instelling kwaliteitsvolle educatie te kunnen verzekeren, is het van essentieel

belang dat de gezinnen een centrale rol spelen in het schoolleven, op maat van hun mogelijkheden en beschikbaarheid.

Besluit

We worden in het 'Els Pinetons'-project vaak geconfronteerd met complexiteiten en moeilijkheden. Het werk en de pedagogische discussies van ons team leerkrachten, en niet in het minst de werken van grote meesters en opvoeders die ons pedagogisch werk inspireren, stellen ons in staat om deze te overstijgen. We denken hierbij aan Korczak, Dewey, Freinet, Montessori, Freire, Meirieu, en vele anderen. Onze meest gewaardeerde mentor is zeker de Catalaanse pedagoog Marta Mata, die enkele jaren geleden is overleden. Haar uitspraak helpt ons begrijpen hoe essentieel participatie op school is:

'Om te bereiken wat de mensheid verstaat onder opvoeding, moeten we als pedagogische gemeenschap vastberaden, goed voorbereid en stevig georganiseerd zijn, als een context waarin democratie in de praktijk wordt gebracht, met de daadwerkelijke participatie van alle leden, elk in zijn of haar eigen rol, elkaar wederzijds versterkend.'
(Marta Mata)¹

Carles Gràcia Martínez, leerkracht kleuteronderwijs, is directrice van de "Els Pinetons" gemeenschapsschool van Ripollet (Barcelona).
E: cgracia@uoc.edu

¹ E. VALLORY (ED.), EDUCAR EN LA POLÍTICA: DOTZE RAONS PER A LA PARTICIPACIÓ EN LA VIDA PÚBLICA, PÒRTIC, BARCELONA, 2003, P. 20.